

# LA VIDA NOVA DE CARLES SALVADOR DE BENASSAL A BENIMACLET



Aiello de Malferit.



La Pobla de Benifassà.

L'estil del treball pedagògic en les escoles d'Aiello de Malferit (1912), la Pobla de Benifassà (1915), Benassal (1916) i Benimaclet (1934), sumat al talent literari, convertí la seua biografia en l'exercici permanent de ciutadania com a mestre rural i urbà, com a gramàtic, periodista, escriptor i, en definitiva, mestre de valencians. **Mai en solitud:** sempre en l'estela d'**admirats intel·lectuals**, com, successivament, Josep M. Bayarri, Miquel Duran, Pompeu Fabra, Antoni M. Alcover... I sempre entre companys de professió de mestre. I adherit a les **institucions valencianes** de referència: la Universitat de València, el Centre de Cultura Valenciana, Lo Rat Penat, l'Institut d'Estudis Valencians.



Benassal.



Benimaclet. La Fraternitat. En l'edifici de la Cooperativa s'instal·là l'escola Primat Reig, on professà Carles Salvador.

La vila de Benassal (l'Alt Maestrat) forma part notable de la vida de Carles Salvador i del segle xx valencià: els llocs i la història, el dia a dia del poble —així, el grup de teatre d'aficionats o la societat Art i Esport— i les empreses econòmiques de més rellevància, sobretot la de **les excel·lents aigües del balneari de la Font d'en Segures**, per a les quals procurà el disseny publicitari del Neptú i no pocs esforços de gestió. A l'escriure literari de poemes com "La Font d'en Segures" o el poemari *Cant i encant de Benassal*, cal afegir l'excel·lent treball etnogràfic *Les festes de Benassal*. I també l'atenció al territori: les excursions i les recerques sobre Ares i la Valltorta, la colònia d'estiu de Sant Pau d'Albocàsser o el Penyagolosa (com testimoniar la conferència "A l'ombra del Penyagolosa").

Des de Benassal escrigué centenars d'articles i se sumà a totes les iniciatives valencianistes. Des d'allí inicià l'Associació Protectora de l'Ensenyança Valenciana allí rebé els estudiosos Antoni M. Alcover i Antoni Grieria i hi compartí el progrés literari i artístic amb el literat mossén Joaquim Garcia Girona (autor en aquells anys de dos autèntics monuments: el poema narratiu *Seidía* i un inacabat *Vocabulari del Maestrat*), amb mossén Eloi Ferrer, el periodista després exiliat Alardo Prats, el músic Perfecte Artola o els jòvens mestres Josep Francesc Boix i Manuel Llorens (el Mestre de les Llomètes).



Etiqueta del balneari de la Font d'en Segures, amb el disseny d'un Neptú proposat per Carles Salvador.

Carles Salvador i Gimeno (1893-1955), el fill del fuster i la teixidora, fou hereu i ciutadà del poble i de la ciutat de València: entre el naixement, en el carrer de Dalt, número 48, i la mort en el carrer de l'Assumpció, número 1, de Benimaclet.



Caricatura de Carles Salvador. Romà Bonet (Bon), un gran caricaturista.

I després, sense deixar mai Benassal, igualment participà en el progrés de Benimaclet, des del col·legi Primat Reig, instal·lat en la Cooperativa la Fraternitat, fent cursos per a adults i activitats del cicle popular de València: de Falles, de Sant Vicent, de la Mare de Déu dels Desemparats. Liberal de conceptes, de conviccions religioses, en **temps convulsos** de Monarquia, de República o de Dictadura; en l'aula, en l'escriptura, en les tertúlies i en l'herència familiar —continuada per la filla Sofia Salvador i Monferrer—, el mestre convertí **la seua vida íntima i pública en el compromís humà d'un lema convertit en ex-libris: València per damunt de tot.**



Carles Salvador en els Porxes de la Mola de Benassal.



Carles Salvador i Sofia (1955), davall del Penó de la Conquesta.



Carles Salvador amb Fina Pérez (1955). Possiblement, es tracta de la darrera fotografia del mestre.